

26/7 1975

Namnen berättar brukets historia

I Boxholm vet man särskilt mycket om gatunamnen tack vare Lis Hansen. Hon gjorde nämligen 1970 en uppsats kallad Gatunamnen i Boxholm och den gav henne två betyg i Nordiska språk vid Linköpings högskola.

I en kommun som Boxholm med dess bruk har givetvis många av gatunamnen anknytning till bruket. Det gäller inte bara namn av typen Bruksgatan, Disponentvägen, Järngatan, Lancashirevägen, Malmgatan, Smedgatan, Stålgatan och Vallonvägen, utan även där namnen har anknytning till en person. Där finns det också många — kanske de flesta — som har att göra med en ägare av Boxholms bruk eller som det numera heter Boxholms AB.

□ BOCKSHOLM

Stenbocks väg har att göra med Arvid Gustafsson Stenbock, som var ståthållare i Vadstena och svåger till Gustav Vasa. Stenbock upprättade 1582 ett säteri vid Svartån vid byn Flemminge, men var aldrig bosatt där då han som anhängare till Sigismund tvingades fly till Polen 1596. Säteriet kallade han för Bocksholm efter sitt ättnamn. I mitten på 1600-talet började man stava Boxholm med x.

I början på 1600-talet förlänades Bocksholms säteri till den 16-åriga estländske adelsmannen Herman Wrangel. Efter honom har man i dag Wrangels väg i Boxholm. Under de år han innehade säteriet utbildades han till militär i Polen och antagligen var inte

heller han någon gång bosatt på säteriet. Hans ansträngningar inskränkte sig till att ta hand om säteriets avkastning.

□ BRUKSPRIVILEGIER

Släkten Ribbing af Zernavas kom 1609 till Bocksholms säteri, då riksrådet Lindorm Ribbing trädde till. Medlemmar av släkten hade under fem generationer, eller 160 år, Boxholms säteri. Gabriel Adolf Ribbing fick 1733 och 1754 privilegier att "vid Svartån å Bredgårds hemman" sätta upp två knipp- och manufakturhammare och att från något järnbruk få inköpa stångjärn. 1770 sålde de Ribbingska arvingarna såväl Boxholms säteri som hamrarna som var upptakten till dagens Boxholms AB. Nu minns man ätten bl a genom Ribbings väg.

Buréns väg kommer från släkten Burén — som skapade Boxholms järnbruk — främst Carl Daniel Burén som 1782 fick Bergskollegiets tillstånd att kalla det Boxholms Jernbruk. Släkten Burén ägde Boxholms bruk till 1872 då Boxholms AB bildades.

Wilhelm Wettergren, bruksdisponent 1875—1910, har också fått en egen väg. Wettergren härstammade från en gammal släkt i västra Östergötland och hade tagit sitt namn av sjön Vättern.

Tryggers väg är uppkallad efter Iggesundskoncernens nuvarande styrelseordförande direktör Carl Trygger. Han har under många år varit ordförande i koncernen varit Boxholms AB numera ingår.

Pehr Hannergatan slutligen är det enda "persongatunamn" Boxholm som inte har anknytning till Boxholms AB. Pehr Hanner var 1836—37 vice pastor i Ekeby. Han hette egentligen Pehr (Carlsson) Hanner. Denne man hade ett brinnande intresse för ungdomens undervisning och blev också den som ordnade ordentlig skola i Ekeby — fem år innan lagen om obligatorisk folkskola 1842 kom till. På en stämman 1836 lade han fram ett förslag till en allmän undervisningsanstalt. Den främsta avsikten var att främja religionsundervisningen. Sockenstämman sade ja 1837. Pehr Hanner blev senare komminister i Norrköping och dog 1862.

När man nyligen utlyste en pristävling för att få fram ett bättre namn på den om- och tillbyggda Centralskolan i Boxholm hade många föreslagit Pehr Hannerskolan, men juryn var rädd för Pehrs stavning med h och tyckte dessutom att det var olämpligt med ett dubbelnamn. Så det blev istället Stenbocksskolan.

IRVING LINDHOLM

Pehr Hannergatan

Senare tiders skolbarn — som t ex Kjell Samuelsson — känner inte till att Pehr Hanners var den förste som ordnade en skola i Boxholm. Det är därför han har fått en gata uppkallad efter sig.